

Asia: VN/13193/2022-OM-24

## **Luonnos hallituksen esitykseksi Syyttäjälaitoksesta annetun lain ja oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetun lain muuttamisesta**

### Lausunnonantajan lausunto

**Ovatko Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin ehdotettavat säännökset riittävät tietosuojan vahvistamiseksi sen lisäksi, mitä rikosasioiden tietosuojalaissa säädetään?**

-

**Onko syyttäjien suorittaman henkilötietojen käsittelyn kannalta muita lain täsmennystarpeita?**

-

**Onko ehdotettava oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitoa koskeva ratkaisu toimiva?**

-

**Pidättekö oikeushallinnon viranomaisen määritelmän muutosta tarpeellisena tai liittykö siihen ongelmia?**

-

### **Muut huomiot/ lausuntonne hallituksen esityksen luonnoksesta**

Oikeustoimittajat ry haluaa lausua luonnoksesta seuraavaa:

Luonnoksessa ehdotetaan Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin uutta 22 d §:ää, jonka mukaan rikosasioiden käsittelyjärjestelmään rekisteröidyn luonnollisen henkilön henkilötunnus, kotiosoite ja muu yhteystieto olisivat salassa pidettäviä. Tietoja saisi luovuttaa ainoastaan, jos se on tarpeen syyttäjän tai muun viranomaisen laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

Oikeustoimittajat ry vastustaa ehdotettua muutosta.

Journalistisessa työssä on välttämätöntä tunnistaa rikosasian osapuolet riittävän varmasti siten, ettei henkilörehdyksen vaaraa synny. Tämä on keskeistä sekä yksilöiden oikeusturvan että tiedonvälityksen luotettavuuden kannalta.

Joissakin tilanteissa varma yksilöinti edellyttää, että toimitus saa tietoonsa myös henkilötunnuksen. Tämä koskee erityisesti tapauksia, joissa henkilön nimi on muuttunut. Etunimen muuttaminen on Suomessa ilmoitusasia, ja myös sukunimen voi vaihtaa useita kertoja elämänsä aikana. Pelkkä nimi ei tällöin riitä yksiselitteiseen tunnistamiseen.

Luonnoksessa ei esitetä asiallisia perusteluja sille, miksi henkilötunnuksen ja muiden yksilöivien tietojen tulisi olla lähtökohtaisesti salassa pidettäviä. Perusteluissa viitataan ainoastaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 26 kohtaan.

Mainittu lainkohta koskee asiakirjoja, jotka sisältävät tietoja rikoksesta epäillyn, asianomistajan tai muun rikosasiaan liittyvän henkilön yksityiselämään liittyvistä arkaluonteisista seikoista taikka rikoksen uhria koskevia tietoja silloin, kun tiedon antaminen loukkaisi uhrin oikeuksia tai hänen muistoaan tai läheisiään.

Säännös ei sellaisenaan perustele, miksi henkilön yksilöimiseksi tarpeelliset perustiedot – kuten henkilötunnus – tulisi säätää yleisesti salassa pidettäviksi.

Jos ehdotuksen tarkoituksena on suojella yksityiselämää, yksilöivien tietojen laaja-alainen salaaminen kohdistuisi tosiasiallisesti vain osaan ihmisistä. Salauksesta hyötyisivät henkilöt, joilla on yleinen nimi, kun taas harvinaisen nimen omaavat ovat usein tunnistettavissa jo ilman tarkempia yksilöiviä tietoja. Sääntely johtaisi siten epätasaiseen lopputulokseen yksityiselämän suojan kannalta.

Oikeustoimittajat ry ehdottaa, että julkisia olisivat aina asianosaisen yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot. Muotoilu vastaisi oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) 4 §:ää, jossa turvataan oikeudenkäynnin perustietojen julkisuus.

Oikeustoimittajat ry ei myöskään pidä perusteltuna salata yhteystietoja laajemmin kuin mitä julkisuuslain 24 § 1 momentin 31 kohdassa jo säädetään.

Mainitun säännöksen mukaan salassa pidettäviä ovat asiakirjat, jotka sisältävät tiedon henkilön ilmoittamasta salaisesta puhelinnumerosta tai tiedon matkaviestimen sijaintipaikasta, samoin kuin asiakirjat, jotka sisältävät tiedon henkilön kotikunnasta ja hänen siellä olevasta asuinpaikastaan tai tilapäisestä asuinpaikastaan samoin kuin puhelinnumerosta ja muista yhteystiedoista, jos henkilö on pyytänyt tiedon salassapitoa ja hänellä on perusteltu syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi yhteystietojen salaamisesta.

Ehdotettu 22 d § merkitsisi tästä poikkeavaa ja huomattavasti laajempaa salassapitoa myös sellaisten yhteystietojen osalta, jotka ovat julkisia. Oikeustoimittajat ry vastustaa tällaista muutosta.

Oikeustoimittajat ry katsoo, että ehdotettu 22 d § heikentäisi perusteettomasti julkisuusperiaatteen toteutumista ja vaikeuttaisi merkittävästi journalistista työtä ilman, että muutokselle on esitetty riittäviä ja hyväksyttäviä perusteita. Yhdistys vastustaa säännöksen säätämistä esitetyssä muodossa.

Oikeustoimittajat ry pitää lainsäädäntöteknisesti ongelmallisena sitä, että ehdotettu salassapitosäännös lisättäisiin Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) säädettäessä lähtökohtaisena tavoitteena oli koota viranomaistoiminnan julkisuutta ja salassapitoa koskevat säännökset mahdollisimman kattavasti yhteen yleislakiin. Tällä ratkaisulla on pyritty turvaamaan sääntelyn selkeys, ennakoitavuus ja yhdenmukaisuus sekä helpottamaan julkisuusperiaatteen soveltamista käytännössä.

Tältä pohjalta on ongelmallista, jos julkisuutta kaventavia uusia salassapitosäännöksiä ryhdytään lisäämään erillislakeihin. Tällainen kehitys johtaa sääntelyn pirstaloitumiseen, vaikeuttaa tiedonsaantioikeuden arviointia ja heikentää julkisuusperiaatteen toteutumista käytännössä erityisesti tiedotusvälineiden kannalta.

Oikeustoimittajat ry katsoo, että jos rikosasioihin liittyvien tietojen salassapitoa pidetään tarpeellisena laajentaa, sääntelyn tulisi tapahtua ensisijaisesti julkisuuslakia muuttamalla ja sen systematiikkaa noudattaen, ei erillisellä poikkeussääntelyllä sektorilaeissa.

Muilta osin Oikeustoimittajat ry:llä ei ole luonnoksesta lausuttavaa.

Palmén Tiia  
Oikeustoimittajat ry